

Diarienummer: DO 2023/7112
Handling: 2024.10472

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se
Ju2023/02590

Yttrande över betänkandet Ett starkare straffrättsligt skydd – mot sexuella kränkningar, bedrägerier i vissa fall och brott med hatmotiv avseende kön (SOU 2023:80)

Diskrimineringsombudsmannens (DO:s) yttrande är avgränsat till de frågor som berör DO:s uppdrag.

DO välkomnar flera av utredningens förslag då de föreslagna åtgärderna kan bidra till att stärka tillgången till lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. Dessa förslag redogörs för nedan.

3.12.3 Det straffbara området för våldtäkt mot barn och sexuellt övergrepp mot barn bör utvidgas

DO välkomnar förslaget. DO bedömer att den nya bestämmelsen innebär att särskilt utsatta barn, så som barn med funktionsnedsättning, får ett starkare straffrättsligt skydd mot våldtäkt.

4.10.1 Motiv med avseende på kön bör läggas till i straffskärpningsbestämmelsen i 29 kap. 2 § 7 brottsbalken

DO välkomnar förslaget. DO delar utredningens uppfattning att det finns anledning att se särskilt allvarligt på brott där ett motiv har varit att kränka en person eller grupp på grund av könstillhörighet, och att hatbrott på grund av kön kan äventyra yttrandefriheten och vara ett allvarligt hot mot det demokratiska samtalet och samhället i stort. Hat och hot mot kvinnor och tjejer är därmed ett hinder för människors lika rättigheter och möjligheter.

Det finns kopplingar mellan hatbrott på grund av kön och sexuella trakasserier mot kvinnor och tjejer. DO har vid flera tillfällen uppmärksammat att sexuella trakasserier är ett problem som framför allt

kvinnor och tjejer utsätts för.¹ Det finns även en särskild utsatthet kopplad till etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning och funktionsnedsättning.²

4.10.2 Begreppet könsöverskridande identitet eller uttryck i 29 kap. 2 § 7 brottsbalken bör ersättas med könsidentitet eller könsuttryck

DO välkomnar förslaget. DO har under lång tid och i flera sammanhang föreslagit att begreppen könsöverskridande identitet eller uttryck ändras till könsidentitet eller könsuttryck. Som utredningen har uppmärksammat använder DO redan idag ofta dessa begrepp.

Begreppet könsöverskridande identitet eller uttryck förekommer även i andra bestämmelser. Det rör sig om straffbestämmelserna om hets mot folkgrupp (16 kap. 8 § brottsbalken) och olaga diskriminering (16 kap. 9 § brottsbalken), och i bestämmelser om likabehandling i diskrimineringslagen (2008:567), lagen (2008:568) om Diskrimineringsombudsmannen, skollagen (2010:800) och lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare, samt ett flertal förordningar. Utredaren skriver att uppdraget inte omfattar att överväga någon förändring av dessa bestämmelser, men att det hade kunnat vara en fördel att i ett sammanhang se över användningen av könsöverskridande identitet eller uttryck i samtliga författningar där den termen förekommer.

DO anser att det är klart olämpligt att enbart ändra begreppet i den straffrättsliga regleringen, utan att göra motsvarande ändringar i annan reglering som innehåller begreppet. DO vill därför framhålla att det är av stor vikt att begreppet ändras i samtliga bestämmelser, av de skäl som DO tidigare har anfört.³ Vad gäller den gränsdragningsproblematik som kan uppkomma mellan diskrimineringsgrunderna kön respektive könsidentitet eller könsuttryck i detta sammanhang är den av underordnad betydelse, eftersom båda grunderna omfattas av bestämmelserna med diskrimineringsförbud i diskrimineringslagen.

¹ Se till exempel Förekomst av diskriminering 2023 – Årlig rapport från Diskrimineringsombudsmannen, Rapport 2023:3

² Berättelser om utsatthet - En analys av diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder, Diskrimineringsombudsmannen, Rapport 2023:1

³ Se till exempel DO:s yttrande över betänkandet Ett utvidgat straffrättsligt skydd för transpersoner m.m. (SOU 2015:103)

5.5 Bestämmelserna om grovt bedrägeri och grov olovlig befattning med betalningsverktyg bör ges ytterligare kvalifikationsgrunder

DO välkomnar förslagen. DO bedömer att de föreslagna ändringarna i brottsbalken om grovt bedrägeri⁴ och olovlig befattning med betalningsverktyg⁵ innebär att särskilt utsatta personer, så som äldre och personer med funktionsnedsättning, får ett starkare straffrättsligt skydd mot dessa brott.

Beslut i detta ärende har fattats av Cecilia Narby efter föredragning av utredaren Emma Wilén.

Cecilia Narby

Enhetschef vid Utvecklings- och analysenheten

⁴ 9 kap. 3 § brottsbalken

⁵ 9 kap. 3 c § brottsbalken